

To in ono.

Lampetova slavnost v Črnem Vrhu.

V Črnem vrhu nad Idrijo, v soseski Zadlogom, je zagledal luč sveta v prostrani kmečki hiši eden največjih mož, kar jih je imela naša domovina. Velik je bil rajni dr. Francišek Lampe kot učenjak, velik kot rodoljub in naroden delavec, največji se kot značaj. Poleg raznih drugih njegovih velikopomembnih del, ki bodo ostala za vedno med kulturnimi pridobitvami našega naroda, je bil on tudi ustanovitelj našega lista „Dom in Sveta“, njegov lastnik in urednik do svoje smrti skozi celih 13 let.

„Dom in Svet“ je bil dete njegovih bolečin in skrbi, ki mu je raditega tudi posebno prirastel k srcu in kateremu je zapustil umirajoč svoj posebni blagoslov. In „Dom in Svet“ čuva spomin na svojega blagega ustanovitelja, kot svoj najdražji zaklad in svoj talisman. On mu je največji porok napredka in razvoja in plodonosnega delovanja za narod slovenski.

Dne 21. avgusta se je vršila v Črnem vrhu slavnost odkritja spominske plošče rajnemu Francišku Lampetu. Slavnost se je vršila brez velikega hrupa takorekoč v ozkem krogu njegovih rojakov in njegovih učencev ter najbližjih prijateljev. Spomenik je izdelal kamnosek Vodnik, Lampetovo podobo pa kipar Zajec. Spomenik stoji pri cesti pred župno cerkvijo nasproti spomeniku drugega velikega črnovrškega rojaka Mateja Cigaleta. Napis na spomeniku se glasi:

Domovini živel
Narodu delal
Bogu služil
Ponos črnovrške župnije.

Na desni strani:

Branitelj resnice
Ljubitelj lepote
oče sirot
Modroslovec in književnik
Jeruzalemski romar.

Na levi strani pa:

Zgodbe svetega pisma
Dom in Svet
Uvod v modroslovje
Cvetje s polja
modroslovskega.

Slavnostne govore so imeli njegovi učenci, profesor dr. Gruden v cerkvi, profesor dr. Opeka pri odkritju spomenika, profesor dr. Debevec pri odkritju spominske plošče. Vsa pota so bila ozaljsana z maji in slavoloki. Domače ljudstvo je z ginjenostjo gledalo slavlje svojega velikega rojaka.

S to slavnostjo je slovenski narod le v majhni meri izplačal dolg hvaležnosti svojemu velikemu rodoljubu. Najlepši spominek, in sicer aere perennis, si je pa postavil on sam v svojih delih in spisih in v hvaležnih srcih svojih gojencev in učencev.

„A mi spomink postavimo mu tak,
da slednji skuša biti mu enak!“

09850

Gledišče.

Lanska sezona v Zagrebu.

Tudi Zagreb ima, kakor Ljubljana, vsako leto se ponavljajoče akutno glediško vprašanje, ki ni doli nič manj zavozljano, kakor pa pri nas. V prvi vrsti spada sem seveda denarno vprašanje, potem pa izbira repertoira, način igranja; vprašanje drame (ki je pri nas že rešeno ali pravzaprav presekan kot gordijski voz) itd.

Lansko leto je povečalo mesto Zagreb svojo podporo za hrvaško gledišče na 50.000 kron in s tem je omogočilo oživljenje opere na hrvaškem odru.

Prvič je vstopila opera v hrvaško gledišče že dne 28. marca 1846, ko se je prvič pel Lisinskega opera „Ljubezen in zloba“. Zanimivo je, kakšne osebe so takrat

FOT. ANTON VILAR, LOGATEC
POGOZDOVANJE KRASA

nastopile na odru, že da se spozna, kake vrste ljudje so takrat sodelovali pri narodnem prebujenju. Najdemo imena: Sidonija pl. Rubido, rojena grofica Erdödy, gdč. Švabelova, Franjo Steger-Stazič, Ljudevit Pihler, Franjo Wiesener-Morgenstern, Kamilo Wiesner-Livadič in Alberto Štriga. Za narodno prebujenje hrvaško so bili njihovi nastopi velikega pomena, ne pa toliko za umetnost samo, kajti kot umetniška institucija je prišla opera na hrvaški oder šele l. 1870. V tej prvi stalni operni sezoni se je dala kot premijera opera „Mislav“ takrat še mladega skladatelja Ivana pl. Zajca. Obdržala se je opera 19 celih let do 30. maja 1889. Pod ravnateljstvom Zajca je dosegla opera primeroma visoko stališče in na hrvaškem odru so se izvežbali nekateri pevci in pevke, ki so dosegli potem široko slavo. Imenujem Mursko, Mallingerovo, Terce-Terputčevo, Trnino, Kernicevo, Hrzičevo. Največ se je pa gojila v teh časih na hrvaškem odru laška opera, ki je Zajcu najbolj ugajala.